

مردم‌نگاری ارتباطات زنان ارمنی

امیلیا نرسیسیانسی*

چکیده

مقاله حاضر نتیجه بررسی تفصیلی حوزه‌ای است که در آن ارتباطات کلامی تحت سلطهٔ زبان عمومی (زبان اکثریت) یک کشور است و این اکثریت نیز هیچ‌آشنایی با زبان اقلیت موردنظر ندارد. در واقع این بررسی می‌کوشد کاربرد زبان مادری را توسط زنان طبقه متوسط ارمنی ساکن تهران و انتقال آن به نسل‌های آینده را مورد تحلیل قرار دهد. مطالعه در حوزه زبان‌شناسی، جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی فرهنگی صورت گرفته است. ابتدا به روش‌ها و نظریه‌های مورد استفاده و سپس به نوع (ژانر) گفتار در چارچوب نظریه مردم‌نگاری و ارتباطات هابیز پرداخته شده و در نهایت نیز نتیجه‌گیری کلی صورت گرفته است. در بررسی حاضر از روش مشارکت ناظر در مصاحبه با ساختار انعطاف‌پذیر استفاده شده و هدف به دست دادن اطلاعات از شخص مورد مطالعه و در واقع گریز از نوعی سلسله مراتب ارتباطی نامتعادل و نامساوی بین مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شونده است، همان رابطه‌ای که تماماً با علوم اجتماعی سنتی سازگاری دارد. جامعهٔ مورد بررسی نیز، مهمانی‌هایی است که معمولاً تحت عنوان دوره‌های قهوه در خانه و بین زنان ارمنی طبقه متوسط تشکیل می‌شود که به صورت دوره‌ای و هرازچندگاهی، در روزی مشخص برقرار می‌گردد. اهداف دوره بیرون آمدن زنان از محیط یکنواخت خانه ایجاد تنوع، اجتماعی شدن، سرگرم شدن و خود را عضو گروهی دانستن و سرانجام خبرگرفتن از افراد دوره و یا نقش منبع خبری داشتن است.

کلیدواژه

ارتباط گفتاری / دوره‌های قهوه / زنان ارمنی / زبان‌شناسی / زنان ارمنی.

* دارای کارشناسی ارشد انسان‌شناسی دانشگاه سالزفورد انگلستان، عضو هیأت علمی گروه مردم‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

مقدمه

در میان اقلیت‌های قومی^۱ زنان از نقشی بسیار اساسی در آموزش زبان مادری آ و انتقال آن به آیندگان برخوردار هستند از این رو این سوال مطرح می‌شود که حوزه‌های به کارگیری زبان مادری کدام هستند و زبان کاربردی در این حوزه‌ها چه خصوصیتی دارد؟ این سوال به ویژه در خصوص زنان خانه‌دار که بخش عمده‌ای از زندگی روزانه خود را در خانه به تنهایی و یا همراه با اعضای دیگر خانواده می‌گذرانند مطرح می‌گردد. از آنجاکه ارتباطات زبانی در حوزه خانه به شدت محدود است بنابراین وجود حوزه‌هایی دیگر خارج از خانه برای کسب مهارت‌های زبانی و فرهنگی و آگاهی از نوآوری‌ها و تغییرات جدید زبانی فرهنگی - اجتماعی از اهمیتی ویژه برخوردار می‌شود. اگر در مورد زنان روستایی و شهری که در محله‌های خاص^۲ اقلیت قومی زندگی می‌کنند و همچنین حوزه‌های دیگر که در آن به طور عادی در محاورات از زبان مادری استفاده می‌شود امری محرز است، درباره زنان طبقه متوسط که محل سکونت آنها از نظر تمرکز قومی تمایز ویژه‌ای با نقاط دیگر شهر ندارد با حوزه‌هایی روبرو هستیم که در ارتباط کلامی با مغازه‌داران و مشتریان دیگر و همسایگان و... به طور طبیعی از زبان عمومی^۳ آن کشور (زبان اکثریت) استفاده می‌شود، به ویژه اگر جمعیت اقلیت مورد نظر به گونه‌ای باشد (و یا به هر دلیل دیگر اهمیت یادگیری زبان قومی مورد نظر از دیدگاه افرادی که متعلق به آن اقلیت نیستند کم باشد) که اکثراً به طور معمول به زبان اقلیت قومی مورد نظر آشنا نباشد و به عبارت دیگر وضعیت دوزبانی غیر متقابلی برقرار باشد.

مقاله حاضر در پی یافتن و بررسی تفصیلی چنین حوزه‌ای برای کاربرد زبان مادری در مورد زنان طبقه متوسط خانه دار ارمنی بوده است. همانطور که ذکر شد ادغام^۴ تقریباً کامل اقلیت در جامعه اکثریت به بررسی عواملی که به زبان و فرهنگ قومی مورد نظر پایداری و تداوم می‌دهد، پیچیدگی خاصی خواهد داد که موضوع بحث قومیت شهری^۵ امروزی است. این بررسی از این دیدگاه انجام گرفته است که فرهنگ‌ها و خرده فرهنگ‌ها در یک کشور ثروت ملی آن اجتماع را تشکیل می‌دهد که نه تنها باید در حفظ آن، بلکه در گسترش و نوسازی و غنی‌تر کردن آن با در نظر گرفتن کارکردهای اجتماعی^۶ مطلوب کوشش نمود. اگر در گذشته تنوع زبانی^۷ و فرهنگی امری نامطلوب تصور

می‌شد امروزه زبان شناسان و جامعه‌شناسان به این نتیجه رسیده‌اند که تنوع به خودی خود هیچ نوع عواقب نامطلوب از نظر حفظ وحدت ملی یا پایداری اجتماعی ندارد و جامعه کاملاً همگن توهمی غیر واقعی است. آنچه باعث به خطر افتادن وحدت و پایداری ملی و اجتماعی می‌شود به واقع نوعی تعارض و تضاد^۹ است نه تنوع. در واقع همانطور که تنوع زیستی^{۱۰} از نظر سلامت محیط زیست از اهمیتی خاص برخوردار است تنوع فرهنگی نیز ثروتی به شمار می‌رود که از نظر حفظ سلامت اجتماعی مفید است. این مطلب درباره زبان‌ها و لهجه‌ها^{۱۱} و گویش‌ها^{۱۲} و گونه‌ها^{۱۳} و سبک‌های زبانی^{۱۴} نیز صادق است. مهم این است که این کدها در ایفای کارکرد اجتماعی خود کارآیی لازم را داشته باشند. با توجه به خصوصیات فرهنگی حاکم در ایران و به طور خاص در جامعه ایرانیان ارمنی که حوزه‌های ممکن را برای گفت‌وگو و صحبت به زبان مادری برای زنان خانه دار محدود می‌کند، مهمترین حوزه شناسایی شده در این رابطه را می‌توان مجالس صحبت و گردهمایی دوستانه زنانی دانست که در ضمن پذیرایی ساده از مهمانان، فرصت کوتاهی برای گفت‌وگوهای زنانه و استراحت و وقفه‌ای هر چند کوتاه در انجام وظایف خانه داری را فراهم می‌کند.

مطالعه عمقی این حوزه که هم از نظر زبان شناسی و هم از نظر جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی فرهنگی اهمیت دارد نیازمند یک بررسی جداگانه با روش موردی^{۱۵} است. نتایج به دست آمده از این بررسی در مقاله حاضر مورد تشریح قرار گرفته و ابتدا نظریه‌ها و روشهای مورد استفاده در این تحقیق تشریح می‌شود. سپس نوع گفتاری^{۱۶} مورد بررسی در این مقاله در چارچوب نظریه مردم‌نگاری ارتباطات هایمز مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و در انتها نیز یک نتیجه‌گیری کلی گرفته می‌شود.

مبانی نظری

دیدگاه کلی مورد استفاده در این بررسی دیدگاه جامعه‌شناسی زبان^{۱۷} و زبان‌شناسی اجتماعی^{۱۸} است که بر خلاف دیدگاه‌های متداول زبان‌شناسی که در آن پدیده زبان به عنوان یک نهاد مستقل از نقش اجتماعی آن در نظر گرفته می‌شود، به عنوان یک پدیده اجتماعی و از دیدگاه جامعه‌شناسی مورد بررسی قرار می‌گیرد. از جمله نتایج قابل قبول

این دیدگاه آن است که در آن درست یا غلط بودن جملات و عبارات مختلف بر اساس قواعد دستوری زبان تعیین نمی‌شود بلکه بستگی به چارچوب اجتماعی خاصی دارد که این جملات و عبارات در آن بیان می‌شوند.

باتوجه به موضوع بررسی شکلی زبان که در این مقاله مورد توجه قرار گرفته است گفتار^{۱۹} آن هم به شکل چهره به چهره می‌باشد.^{۲۰} بنابراین مبنای نظری این بررسی از نظریه مردم‌نگاری ارتباطات^{۲۱} که توسط دل هایمز پایه‌گذاری شده تشکیل می‌شود (wardhaugh, 1988).

انگیزه اصلی هایمز به وجود آوردن نظریه ارتباطی زبان شناسانه‌ای بود که زمینه در تجزیه تحلیل تطبیقی، مقایسه‌ای در اجتماعات گوناگونی داشت که تجربه صحبت در آنها منفک و مجزا از یکدیگر بود. بر اساس این نظریه گفتار به روش‌های گوناگونی در میان گروه‌های مختلف مردم مورد استفاده قرار می‌گیرد و هر گروه نیز هنجارهای^{۲۲} خاص رفتار زبانی خود را داراست، چنانکه امکان دارد در میان گروهی از مردم گفت و گو تنها به صرف گفت و گویا باز کردن سر صحبت، نامقبول و از نظر اجتماعی مردود باشد (گاردنر، ۱۹۶۶) و در اجتماعات دیگر ممکن است عکس این موقعیت پیش آید (فاکس، ۱۹۷۷) در صورت هنجارهای خاص زبانی اکثراً در رابطه با ایستایی گروه‌های مردمی است که یکی از عملکردهای مهم ارتباطات است. زبان به مثابه عاملی برای حفظ واقعیت‌ها به کار برده می‌شود درحالیکه خود تنها بخشی از واقعیت است و مردم‌نگار نیز زمانی سعی در پیدا کردن راه می‌کند که بتواند از آن طریق به این مهم دست یابد. مردم‌شناسان^{۲۳} توجه به فرآیند و تکنیک‌هایی دارند که برای تفسیر دنیای پیرامون خود بکار می‌برند و نیز توجه به مقوله و سیستم‌هایی دارند که از طریق آن مردم به دنیای خود واقف می‌شوند و آن را درک می‌کنند اتنومتدولوژیست‌ها، سازمان‌های اجتماعی را نه تعریف می‌کنند و نه در صدد تثویز کردن آنها هستند. توجه و تأکید آنها معطوف به تأثیر عمل کرد این سازمان‌ها در زندگی روزمره مردم است. «هدف و روش مردم‌شناسی مطالعه فرآیند معنی دار کردن (ایدآل و فرموله کردن) است که اعضای یک جامعه ... از آن استفاده می‌کنند تا دنیای اجتماعی و عوامل واقعی آن را (مفهوم ساخته و آماده و مستقل از ادراک آن را) پی بریزند». (لیتر، ۱۹۸۰).

(هایمز، ۱۹۷۴) در طی چارچوبی عوامل مختلفی را در امر صحبت کردن مد نظر قرار می‌دهد عواملی در رابطه با درک و فهم پدیده ارتباطی که در گروهی خاص صورت می‌گیرد. وی این عوامل را به صورت اختصاری Speaking می‌نامد که شرح آن به ترتیب زیر است:

● **صحنه یا وضعیت**^{۲۴}: این عامل مربوط به زمان و مکانی است که در آن گفتار صورت می‌گیرد، در رابطه با حال و هوای روانی و یا فرهنگی‌ای است که توسط گروهی خاص و در آن موقعیت خاص اعمال می‌شود. مثلاً روحیه شاد و بشاش در مراسم ازدواج و عروسی‌ها و سوگ و غم در مجالس عزاداری.

● **مشارکین**^{۲۵}: این عامل می‌تواند ترکیبی از مخاطب و مخاطب یا مخاطبین باشد^{۲۶} (هایمز، ۱۹۷۱) مثلاً سخنرانی‌های سیاسی که یک نفر عده‌ای را مورد خطاب قرار می‌دهد؛ گوینده و شنونده مخصوصاً در محاورات دو نفره به طور معمول احتیاج به گوینده و شنونده دارند که در طی روند گفتار نقش این دو نفر عوض می‌شود و گاهی گوینده نقش شنونده و زمانی شنونده نقش گوینده را ایفا می‌کند. گفت و گوهای تلفنی مستلزم داشتن عامل فرستنده (فرستنده پیام) و گیرنده (گیرنده پیام) است.

● **هدف**^{۲۷}: این عامل بسته به قراردادهای شناخته شده‌ای است که از آن موقعیت انتظار داریم و یا از آن موقعیت برمی‌آید. مثلاً مراسم ازدواج با هدف پذیرش موقعیت اجتماعی جدید (تعهد زناشویی) صورت می‌گیرد و هر یک از افراد در جمع نقش خاص خود را دارند. دختر خانمی به عنوان عروس و همسر آینده و آقای با نقش داماد و شوهر آینده و همچنین عده‌ای که بعدها به عنوان مادر شوهر و پدر شوهر و خاله و غیره... در مراسم حضور پیدا می‌کنند.

● **تسلسل اجراها**^{۲۸}: مربوط به فرم و محتوی واقعی گفت و گو می‌شود. بیان لغتی خاص، چگونگی بیان آن، نحوه استفاده آن لغت و رابطه آن با موضوع مورد گفت گو از جنبه‌هایی بوده است که همواره توجه جامعه شناسان زبان را به خود جلب کرده است.

● **کلید**^{۲۹}: به لحن و آوای صحبت، آداب سخنوری، می‌توان احساس و عطفقت ملحوظ در گفتار (با لحنی پرخاشگرانه، مهربان، دقیق، جدی، طنز، و غیره...) و یا رفتار یا حالتی که در موقعیت‌های مختلف به خود می‌گیریم مربوط می‌شود. حال اگر بین

صحبتی که شخص می‌کند و کلیدی که مورد استفاده قرار می‌گیرد تطابقی وجود داشته باشد، شنونده پیام توجه خود را معطوف به کلید خواهد کرد تا محتوای کلام.

● سودمندی^{۳۰}: سودمندی مربوط به انتخاب کانالی می‌شود که از آن طریق بتوان پیامی را منتقل کرد.

این کانال می‌تواند نوع القا، پیام، شفاهی یا کتبی بودن، نوع زبان (رسمی یا غیر رسمی) زبان خاص (زبان اکثریت، منطقه‌ای)، لهجه، کد و یا تعویض زبان محاوره‌ای باشد.

● هنجارهای متقابل و تفسیر^{۳۱}: هنجارهای متقابل و تفسیر آنها به ترتیب رفتار خاصی است که هنگام صحبت ادا می‌شود و برداشتی است که مخاطب از این رفتار می‌کند، مثلاً با صدای بلند صحبت کردن، سکوت، نگاه متقابل و... جزو هنجارهای رفتاری گروه‌های مختلفی است که توسط این گروه‌ها به طریق گوناگون تفسیر می‌شود.

● نوع (ژانر)^{۳۲}: آخرین عامل این مبحث مربوط به ژانر، و آن هم نوع صحبت است. این نوع می‌تواند به صورت شعر، ضرب‌المثل، چیستان، موعظه‌ها، دعاها، سخنرانی‌ها خود را نشان دهد و بدیهی است که انتخاب نوع به واقعیت‌های گوناگون بستگی خواهد داشت.

بنابراین با در نظرگیری این هشت عامل، می‌توان چنین نتیجه گرفت که گفت و گو، عمل پیچیده‌ای است و کسی مصاحب ماهر محسوب می‌گردد که نسبت به این عوامل ذکر شده حساسیت و آگاهی داشته باشد. نکته قابل ذکر این است که هشت عامل یاد شده جنبه عمومی دارد و می‌تواند رفتار گفتاری هر دو جنس زنان و مردان را در برگیرد. (هولمز، ۱۹۹۲) در تحقیقات خود به نحوه بر خورد زنان و مردان با زبان اشاره می‌کند. او معتقد است که زنان در صحبت‌هایشان با هم صحبت خود همکاری^{۳۳} می‌کنند و همواره سعی در آسان سازی محاورات برای طرف مقابل دارند. اما مردان در محاورات خود، استدلال بیشتری افعال می‌کنند و جنبه پرخاشگری آنها به طرف مخاطب بیشتر است. زنان توجه بیشتری به فرایند صرف صحبت کردن دارند در حالیکه مردان توجه بیشتری به هدف یا نتیجه نهایی صحبت دارند. زنان در محاورات خود از شیوه‌هایی بهره می‌جویند که طی آن می‌توانند مشارکت دیگران را نیز به این امر جلب کنند و به حرف

طرف مقابل نیز توجه دارند. مردان حرف یکدیگر را قطع کرده و برای دفاع از افکار و آراء خود به طور وضوح با دیگران مخالفت می‌کنند. زنان (طبق گزارش هایمز، ۱۹۷۴؛ هالیدی، ۱۹۸۰، ۱۹۸۵) به موضوعات اجتماعی و شخصی بیشتر توجه دارند در حالی که مردان درباره موضوعات ارجاعی و موضوعاتی که مستلزم اطلاعات است استعداد بیشتری بروز می‌دهند. زنان در زمینه‌های شخصی و غیر رسمی و مردان در جمع و مراسم رسمی راحت‌تر صحبت می‌کنند.

باید خاطر نشان کرد که طبقه بندی عملکردهای زبانی در امر ارتباطات متنوع می‌باشد و زبان شناسانی چون (جاکسون، ۱۹۶۰)، (هالیدی، ۱۹۷۳)، (رابینسون، ۱۹۷۲) طبقه بندی‌های مختلفی را ارائه داده‌اند.

دستاورد تلاش زبان شناسان در مورد طبقه بندی مقولات یاد شده، نشان می‌دهد که نباید زبان را تنها در سطح نحوی^{۳۴} یا ترکیب جملات و عوامل تشکیل دهنده آن مورد تجزیه و تحلیل قرار داد، بلکه می‌توان آن را از نقطه نظر کاربردهای مختلفی که دارد نیز مورد بررسی قرار داد. در حالی که توانش زبانی^{۳۵} (خاطب) مربوط به ساختن و پرداختن جملات درست از نظر دستوری است، توانش ارتباطی^{۳۶} به توان گوینده در گزینش عباراتی از میان جمعی از اصطلاحات و بیانات صحیح دستوری ارتباط پیدا می‌کند که وی در دسترس دارد این عبارات به نحو مناسبی نموده‌ها و الگوهای اجتماعی حاکم بر رفتار را در برابر برخوردهایی که دارای مشخصات ویژه‌ای می‌باشد بازتاب می‌نماید. (گوپرز، ۱۹۷۲)

روش پژوهش

در بررسی حاضر ترکیبی از دو روش مشارکت ناظر^{۳۷} و مصاحبه با ساختار انعطاف‌پذیر استفاده شده است. هدف از مصاحبه‌ها این است که بتوان اطلاعات را از شخص مورد مطالعه بدست آورد و بدین ترتیب نوعی سلسله مراتب ارتباطی نامتعادل و نامساوی بین مصاحبه‌کننده و مصاحبه شونده یا کسی که می‌داند^{۳۸} کسی که نمی‌داند به وجود آورد، و این همان رابطه‌ای است که تماماً با علوم اجتماعی سنتی سازگاری دارد. (پاتون، ۱۹۸۰) اما (اوکلی، ۱۹۸۱) روش مصاحبه‌ای را پیشنهاد می‌کند که رابطه

بین مصاحبه کننده و مصاحبه شونده، مثل رابطه دو همکار پژوهشی^{۳۹} است که هر دو سعی در درک و فهم بهتری از تجربیات دارند و تلاش می کنند به اطلاعاتی دست یابند که اساسی در واقعیت دارد. بنابراین طرح مصاحبه ای ریخته می شود که در آن تجربیات مثبتی بر زندگی روزانه ارائه شود و ساختمان و معنی ارزش هایی که مخبرین^{۴۰} برای خود و دیگران قائل هستند تشریح و استنباط گردد. (پاتون، ۱۹۸۰) (لنگر و پیترسون، ۱۹۸۴)، (لانیان، ۱۹۸۴) و (میس، ۱۹۸۳) بر این اعتقادند که برای دستیابی به فهم تفسیری که در طی الگوهای محاوره ای زنان نضج می گیرد از روش مصاحبه فردی و گروهی استفاده شود. مصاحبه گروهی این مزیت را دارد که محقق از طریق محاورات گروهی به اطلاعات مطلوب دست می یابد و در مصاحبه های فردی «همکاران پژوهش» می توانند درک و استنباط خود را از موضوع اقامه شده مورد بحث ارائه دهند و در ضمن تبادل اطلاعات و افکار با یکدیگر اطلاعات لازم را نیز فراهم نمایند.

جامعه مورد بررسی

موضوع این بررسی مطالعه جنبه های اجتماعی مهمانی هایی است که معمولاً تحت عنوان «دوره های قهوه» در خانه ها بین زنان ارمنی طبقه متوسط تشکیل می شود. یک خانم ارمنی بنابر موقعیت ها و عضویت های خود در نهاد های گوناگون می تواند در مهمانی های مختلف قهوه شرکت کند (مهمانی قهوه هم کلاسی ها، هم محله ای ها...) دوره قهوه معمولاً در ساعت ده صبح وقتی که بچه ها در مدرسه و شوهران در سرکارهای خویش هستند صورت می گیرد (معمولاً تابستان ها و در ایام تعطیل این دوره ها به علت مشغله خانوادگی زنان تشکیل نمی شود). تدارک این نوع مهمانی ها مستلزم مدیریت و صرف وقت بسیار از سوی مهماندار و همچنین مهمانان برای تهیه نهار از شب قبل برای خانواده می باشد تا غیبت دو ساعته آنها (از ساعت ده صبح تا دوازده ظهر که وقت برگشتن اعضاء خانواده است) موجب مختل شدن آسایش و وظایف روزانه آنها نباشد. مهمانی قهوه به صورت دوره های هر از چند بار و معمولاً در روزی مشخص تشکیل می شود. مسئله قابل توجه این است که نوع دوره ها، دوره های انگ زدن محسوب می شود، و از دیدگاه اکثر زنان و حتی زنان شرکت کننده، این

مهمانی‌ها نوعی تلف کردن وقت است. به این نقل قول توجه کنید:

صحنه حیاط مدرسه است.

زمان: ساعت ده صبح در تعطیلات تابستان

مشارک: دو نفر از زنان معلم ارمنی (که وقت آزادتری در این زمان دارند) که تقریباً همزمان با هم وارد مدرسه می‌شوند. یکی از مردان معلم ارمنی: ساعت ده است حتماً قهوه‌هایتان را خورده‌اید و آمده‌اید.

یکی از زنان معلم: آری، انگار که وقت زیادی دارم که از دست بدهم...

از اهداف اجتماعی این دوره‌ها می‌توان به بیرون آمدن زنان خانه دار از محیط یکنواخت خانه، ایجاد تنوع،^{۲۲} اجتماعی شدن،^{۲۳} سرگرم شدن^{۲۴} و نهایتاً خود را عضو گروهی دانستن اشاره کرد و می‌توان به آن امکان خیرگرفتن از افراد دوره و یا نقش متبوع خبیری داشتن را نیز اضافه کرد. این نوع خبیرها جنبه درون گروهی دارد و به خواستگاری‌ها، ازدواج‌ها، طلاق‌ها، تولدها، امراض، مرگ، مسافرت‌ها، قبولی در دانشگاه‌ها، خیرگرفتن از خانه‌های خالی برای اجاره و غیره... مربوط می‌شود. مشورت نیز می‌تواند جنبه دیگری از اهداف این دوره‌ها باشد، مشاوره با دیگر مادران در مورد درس خواندن بچه‌ها، و یا بهره‌گیری از تجارب دیگران در مورد برخورد با معلمان، تهیه غذا، شیرینی‌ها، مشورت در امر خیاطی و حتی معالجه افراد بیمار یا داروهای خانگی و یا اینکه کدام پزشک متخصص امر می‌باشد از موضوعاتی است که زنان را به خود مشغول می‌کند.

خوردن قهوه ترک وقتی صورت می‌گیرد که همه مهمانان مدعو حاضر باشند. بعد از خوردن قهوه، برگرداندن فنجان‌ها به طریق خاص (گذاشتن نعلبکی قهوه خوری بر روی فنجان و دوران دادن هر دو (نعلبکی و فنجان) به طرف قلب و به طرف خود) و نهایتاً گرفتن فال قهوه توسط یکی از مهمانان که معمولاً شهرتی نیز در این زمینه دارد از جنبه‌های جالب این مهمانی‌ها است.

- جنبه اجتماعی فال‌گیری نه تنها سرگرم کردن صرف نیست، بلکه جنبه خوشبین کردن، خوشحال کردن و امید به آینده بهتر دادن را نیز تقویت می‌کند. به این نقل قول‌ها توجه کنید:

- «یک مسئله درگیری مالی داشتین... گره مالی باز میشه»
 «شوهرتون وضع مالیش بهتر میشه»
- «یک جهش برات افتاده... کسی بهت حرفی میزنه که خیلی خوشحال میشی»
 «عزیز جون داره یک چیز قشنگ برات میاد.»
- جنبه دیگر فال، پند و اندرز و تعدیل مسائل اخلاقی و عاطفی آن است
 «مردت مرد خوبی نبوده... چقدر اعتقادداری که زندگی‌ت را خراب کرده...
 هنوز دارند برایت خراب می‌کنند... تو هنر بلدی از هنر استفاده کن...
 عدد هفت می‌بینم بعد از هفت ماه مشکلاتت حل میشه... عدد هفت خوبه...»
- «اگر یک راهی میری عجله نکن چون خوب نمیشه»
 «یک آرامش قشنگ در آینده‌داری... حالا شلوغی» (یعنی سرت شلوغ است و
 وضعیت آشفته‌ای داری)
- «روانشناسی» افراد که بیشتر جنبه ارزیابی شخصیت طرف مقابل را در نظر دارد از
 جنبه‌های دیگر فال می‌باشد.
- «خیلی سر پر شوری داری... یک دفعه افتادی... جاه طلبی داشتی... جاه طلبی هنوز
 داری... در رابطه با جاه طلبی شانس نداشتی...»
- «خیلی ترسوئی، آیا همه فامیل شما ترسو هستند؟»
 «در روال زندگی حرف خودت مطرح است... آدم تابعی نیستی»
 «آدم مرددی هستی»
- «آدم حسودی هستی... ولی اگر بدانی بازی داده میشی ول میکنی... تو خط رویا و
 خیال هم زیاد میری»
- استفاده از نشانه‌ها^{۲۵} و سمبول‌ها اطلاعات خاصی را می‌طلبد که خود افراد به آنها
 آگاه هستند و به قول (برنشتین، ۵-۱۹۷۱) از کدهایی محدود^{۲۶} استفاده می‌کنند، که
 برای ناآشنا با آن فرهنگ غیر قابل درک است، مثل دیدن شمع، خرس، خروس، ستاره
 دریایی میمون خوابیده، میمون بالای درخت، شاخ گاو و...
 «یک سال خوب برایت پیش بینی می‌کنم، میمون را خواباندی شانس را گرفتی»
 - «دستت شمع هست»

- «شمع علامت چیست؟»

- «شمع علامت روشنائی است، هر وقت راحت تاریک شد، شمع راحت را نشان می‌دهد.»

- «پشت سرت یک شیر رویه رو روشنائی... یک حمایت از پشت و از جلو روشنائی» یا «...»

«یک چیز داره واست می‌افته سرو صدا درباره‌اش درنیار یک کلاغ افتاده، صداشود در نیارین»

یا «...»
«داره خروسی میخونه که صداش قشنگه ولی مشکلات آنقدر است که صدا برای شما صدا نخواهد بود»

فالتیگر می‌تواند مشوق افراد در کارهای خطیر باشد.

«... تصمیم که گرفتی عملیش کن»
«برای مردت یک تصمیم افتاده. اون با نگرانی با این طرف میشه. اونو مطمئن ازش کنین. چون پیشرفت کاری داری»

«... اولاً باید به زودی شما را با خانواده‌اش آشنا کنه. بعد که از دخترت خواستگاری کرد بگذار جا یفته بعد جواب بدهید»

«... قدمت را بردار ولی مشکلات توش هست»

غیبت کردن نیز از دیگر موارد مطرح در دوره‌ها می‌باشد، صوماً مسائلی مطرح می‌شود که خارج از ارزش‌های آن اجتماع خاص صورت گرفته است. مثلاً طرز لباس

پوشیدن این یا آن خانم که خارج از هنجارهای فرهنگی آن گروه بوده یا طرز صحبت فلان خانم و یا انتقاد به رفتار زشت کسی که حکایت از نظام ارزشی خاصی می‌کند که با

آن اجتماع همگونی ندارد و در تضاد است و تخطی از آن باعث بر هم خوردن نظم موجود می‌باشد. همچنین حفظ این ارزش‌ها از طرف گروه باعث ایجاد انسجام^{۴۷} بین

افراد می‌شود.

در مقایسه با الگوی هایمز جدول تطابقی ذیل به دست می آید:

S- صحنه setting and scene	مهمانی قهوه، خانه دوستان و آشنایان، معمولاً صبح‌ها با روحیه شاد
p- مشارکت The Participants	صاحبخانه و زنان مهمان دیگر از طبقه متوسط، میانسال و ارمنی
Ends	E- هدف اجتماعی و سرگرم شدن، تنوع بیرون آمدن از خانه. تفریح و گرفتن یا دادن اطلاعات
Act sequence	A- تسلسل اجراها بیان خاص، استفاده از کلمات خاص، رابطه کلمات در رابطه با اجزای دیگر جمله و رابطه آن با موضوع گفت‌وگو
Key	K- کلید لحن مودبانه و مهربان
Instrumentalities	I- سودمندی ارتباط شفاهی، استفاده عمده از زبان ارمنی و زبان ارمنی استاندارد استفاده از روش‌های متداول تعارف و استفاده از ضرب المثل‌ها (معمولاً به زبان فارسی) برای بیان بهتر و فال گرفتن
N- هنجارهای متقابل و تفسیر Norms of interaction and interpretation	N- رفتار همیشه مودبانه و احترام‌آمیز. نگاه متقابل هنگام گفتن فال قهوه و گاه پیچ‌پیچ کردن و سکوت‌های کوتاه مدت برای تأثیر بهتر گفته‌ها
Genre	G- ژانر (نوع) گفت‌وگویی دوستانه، تعارفات مهمانی، غیبت کردن، فال گرفتن

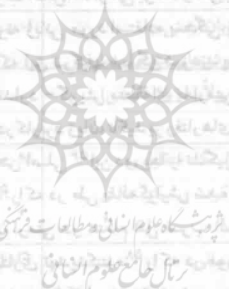
نتیجه‌گیری:

در این مقاله یکی از مهمترین حوزه‌های کاربرد زبان مادری برای زنان تهرانی متعلق به طبقه متوسط اقلیت ارمنی که از طرف مشارکین معمولاً تحت عنوان دوره‌های قهوه ذکر می‌شود از دید زنان بررسی شده است. انگیزه بررسی این مطالعه عمق این حوزه از نقطه نظر زبان‌شناسی اجتماعی است و روش‌های مورد استفاده برای جمع‌آوری اطلاعات با توجه به سطح خرد بررسی، از روش‌های متداول مردم‌نگاری و ابتکارات

جدید استفاده از این روش‌ها برای پرهیز از برخی اشکالات آنها انتخاب شده است. با استفاده از روش‌های تشریح شده در مقاله، حجم زیادی از داده‌های زبانی و مردم‌شناسی به صورت یادداشت‌های میدانی^{۴۸} تنظیم و به دو وجه اتیک^{۴۹} و امیک^{۵۰} در مرحله اول جمع‌آوری شد. پس از انجام جمع‌بندی‌های اولیه و در ضمن ادامه جمع‌آوری اطلاعات مشاهده و به صورت یادداشت و نوار مصاحبه‌هایی به شیوه تشریح شده در مقاله که با زبانی که به طور فعال در دوره‌های قهوه شرکت می‌کنند و هم زبانی که به دلیل کمبود وقت و یا عدم علاقه و یا هر دلیل دیگر در این گونه مهمانی‌ها شرکت ندارند صورت گرفت. بررسی‌های گزارش شده بر اساس داده‌ها مستخرج می‌باشد. از نظر کاربرد زبان، هنگامی که زن‌های شرکت‌کننده در دوره، همگی آشنا به زبان به استثنای به کارگیری ضرب‌المثل‌ها، ارمنی بودند و تقریباً در همه جا زبان ارمنی مورد استفاده قرار می‌گرفت. گونه زبانی مورد استفاده بستگی به ترکیب زنان شرکت‌کننده داشت و در برخی موارد که این ترکیب همگن نبودند پدیده‌های تبدیل کد^{۵۱} و دو زبانی‌گویی^{۵۲} ارمنی استاندارد - گویش منطقه‌ای یا ارمنی استاندارد^{۵۳} تهران مشاهده می‌شوند. یک عامل مهم در کاربرد زبان، تاکید بر رفتارهای توجیه شده برای انسجام^{۵۴} و هویت^{۵۵} بود و در واقع نقش اصلی^{۵۶} این دوره‌ها را تشکیل می‌داد. این امر مورد مربوط به استفاده از کد محدود^{۵۷} را که در طی مقاله گزارش شده است توضیح می‌دهد و شاید دلیل عدم به کارگیری زبان ارمنی در هنگام نقل ضرب‌المثل‌ها نیز همین باشد. عدم استفاده از تکنیک‌های گفتاری تهدیدکننده^{۵۸} را که در مورد گفتار زنان به طور کلی در مقالات متعدد گزارش شده (اوکلی، ۱۹۸۱)، (میس، ۱۹۸۳)، (وارداف، ۱۹۸۸)، (اسمیت، ۱۹۹۲)، (هولمز، ۱۹۹۲) و در این مورد هم کاملاً مشهود بود این مدعا را تقویت می‌کند.

اهداف بررسی و دیدگاه‌های نظری تشریح شده چارچوب تحلیل‌های ارائه شده در مقاله را تعیین کرده است. طبیعتاً تحلیل‌هایی از دیدگاه‌های دیگر هم در زمینه زبان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی نیز انجام شدنی بود، اگر چه در برخی موارد می‌توانست مکمل بررسی گزارش شده در این مقاله باشد. اما به دلیل خارج قرار گرفتن از این چارچوب در حوصله این مقاله قرار نگرفته و در اینجا گزارش نشده

است. در این مورد به ویژه تحلیل‌هایی از دیدگاه‌های نظریات اجرای گفتار^{۵۹} و تحلیل کلام^{۶۰} از یک طرف و بررسی‌های جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی فرهنگی از نقطه نظر چگونگی ساخت زبانی واقعیت اجتماعی^{۶۱} و توافق برای هنجارهای اجتماعی و حفظ و تغییر ساختار قدرت به صورت زبانی و کلامی قابل ذکر است که می‌تواند زمینه تحقیقات آتی را تشکیل دهد.

از این جهت می‌توان گفت که پژوهش‌های انجام شده در این زمینه در ایران، به ویژه در دهه‌های ۶۰ و ۷۰، به دلیل نبودن یک رویکرد نظری منسجم و روش‌شناختی دقیق، نتوانستند به عمق مورد نیاز دست یابند. با این حال، این پژوهش‌ها پایه‌های اولیه‌ای را برای تحقیقات آتی فراهم کردند. در ادامه، پژوهش‌هایی در زمینه روان‌شناسی زبانی و جامعه‌شناسی زبان، به ویژه در مورد نقش زبان در شکل‌دهی به واقعیت اجتماعی، انجام شد. همچنین، توجه به نقش زبان در فرآیند یادگیری و تدریس، به ویژه در زمینه آموزش زبان دوم، مورد توجه قرار گرفت. در نهایت، پژوهش‌هایی در زمینه کاربرد زبان در زمینه‌های مختلف، از جمله حقوق، پزشکی و بازاریابی، انجام شد.

- Bernstein, B. (1971-5). class, codes and control, volumes 1-3. london: Routledge and Kegan Paul.
- Fox, J.-J. (1974) our Ancestors spoke in paris: Rotinese views of language. Dialect and code in Bewman and Shorzer.
- Gardner, P (1966). Symmetric Respect and Memorated knowledge The Structure and Ecology of Individualistic culture. southwestern Journal of Anthropology, 22: 339-415
- Gumperz (1972). sociolinguistics and communication in small Groups. In pride and holmes p.205
- Halliday. M.A.K (1973). Explorations in the functions of languages, london; Edward Arnold.
- Halliday M.A.K (1980) Modes of Meaning and Modes of Expression, in D.J. Allerton (ed) function and context in linguistic analysis, pp. 57-71 cambridge university press.
- Halliday. M.A.K (1985) An Introduction to functional Grammars, london, Edward Arnold.
- Holmes, Jannet (1992) Language and Gender: A state-of-the Art survey Article, Language Teaching 24(4)
- Hymes D.H. (1971). The Ethnography of speaking in J.A. fishman(ed.). Advances in the sociology of Language, The Hague: Mouton.
- Hymes. D.H. (1974) Foundation in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach. Philadelphia university of pennsylvania press.
- Jakobson, R (1960) closing statement: Linguistics and poetics, in T.A. Sebeok(ed), style in language new york, John Wiley.
- Langellier. K and Peterson E. (1984) Spinstoring: A communication Analysis of

women storytelling paper. presented at the annual conversation of speech.

- **Lanigan R** (1984). Semiotic phenomenology of Rhetoric Edict practice in Henry Grattan's Discourse on Tolerance. washington D.C.center for Advanced Research in phenomenology university press of America.

- **Leiter, K.** (1980). A prime on Ethnomethodology, London oxford university press.P5

- **Mies. A.** (1983) Toward a Methodology for Feminist Research in G. Bowles and R. Duell. klen(eds). Theories of women's studies. London: Routledge and kegan paul pp. 117-39

- **oakdy. A** (1981). "Interviewing women: A contradiction in Terms." in J. Roberts(ed) Doing Feminist Research. London; Raitledge and kegan paul. pp.30-61

- **patton, M** (1980) qualitative Evaluation Methods, Beverly Hills, CA: sage.

- **Robinson, W.P.** (1972) Language and social Behavior, Harmondsworth, England: penguin books.

- **smith. J.S.** (1992). "politeness and Directives in the speech of Japanese women" Language in society 21(1)

- **wardhaugh. R.** (1988). An Introduction to sociolinguistics, oxford, Basl Blackwell.pp.238-42.

1. Ethnic minorities
2. Mother Tongue
3. Neighbour hoods
4. common Language
5. Intergration
6. urban ethnicity
7. social function
8. Diversity
9. conflict
10. Biodiversity
11. Accents
12. Dialects
13. varieties
14. styles
15. case method
16. speech genre
17. sociology of language
18. sociolinguistics
19. speech
20. Face to Face
21. Ethnography of communcation
22. Norms
23. Ethnomethodologists
24. setting and scene (s)
25. The participants (p)
26. باید مدنظر داشت که همواره مخاطب و مخاطبین به وجود انسانی مربوط نمی شود و ممکن است مخاطب یا مخاطبین سنگ رعد و برق و یا غیره باشد.
27. Ends (E)
- 28 Act sequencde (A)

29. Kay (K)
30. Instrumentalities (I)
31. Norms of interaction and interpretation (N)
32. Genre (G)
33. cooperative
34. syntactic
35. Linguistic competence
36. communicative competence
37. participant observer
38. The knower
39. Co- researcher
40. informants
41. stigmatized
42. change
43. socialization
44. Entertainment
45. semiotics
46. Restricted codes
47. solidarity
48. Field notes
49. Etic
50. Emic
51. code switching
52. Diglossia
53. vernacular
54. solidarity oriented
55. Identity
56. function
57. Resteirted code
58. face Treating

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

59. speech act

60. Discourse analysis

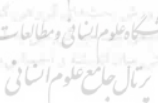
61. Linguistic coinstruction of social reality

روش‌شناسی مطالعات زنان: بیخ‌های گروشی*

Abstract

ترجمه از مقاله‌ای از ژرژین

در این مقاله، نحوه کاربرد روش تحقیق بحث‌های گروشی در پژوهش‌ها نظریه‌فیلوئیست / پساامپریالیزم مطرح می‌شود. بحث‌های گروشی با ارائه کردن امکان ساختار جسمی فرهنگ می‌تواند عاملی در جهت ایجاد فرجه روش‌شناختی اجتماعی برای زنان باشد. این مقاله بر روی روش‌های جسمی بحث‌ها تمرکز می‌کند و بر افکار و نظریات بعضی شوکت‌گستگان (یعنی آن‌ها که به تازگی به تئوری‌های جدیدی در زمینه‌های علمی و ادبی پرداخته‌اند) می‌پردازد. بحث‌های گروشی، به عنوان یکی از بهترین فرآیندهای جامعه‌شناسی، یعنی گفتارهای متقابل جسمی، بیانگر آن است که چگونه می‌توانیم به درک عمیق‌تری از مسائل اجتماعی دست‌یابیم. علاوه بر این، نشان‌دهنده‌ی متقابل است که چگونه می‌توانیم از روش‌های جدید و زمینه برای مشاهده فرآیندهای فعلی در میان شوکت‌گستگان استفاده کنیم. مقاله این نکته می‌شود که در مسائل‌های نظریه‌فیلوئیست‌ها علاوه بر این روش‌ها، روش‌های دیگر، از جمله کپی، مهم در نظر قرار می‌دهند. و همچنین نشان می‌دهند که دانش‌های فلسفی با ایجاد و بازتاب روش‌های نوین، از جمله فریب‌گرایی و شیوه‌های تحلیلی می‌تواند، به این روش‌ها، روش‌های جدید و روش‌های بحث‌های گروشی، که بود و هنگامی نسبت به روش‌های سنتز گفتار تحلیلی به حداقل رسیده و به شیوه‌های پژوهشی، مطالعه‌ی ارتباطات فرهنگی و به گفتار آنها می‌پردازد و اهمیت می‌دهد و از آن‌ها می‌داند که چگونه می‌توانیم به روش‌های جدید و روش‌های مشاهده‌گر و مشاهده‌شونده ایجاد می‌کنند. از روی می‌بیند.

کتابخانه

مجموعه‌های گوناگون از رشته‌های مختلف علمی، فلسفی، تاریخی، ادبی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، حقوقی، پزشکی، ورزشی، هنری، و سایر رشته‌ها.